

Kulturminnedokumentasjon og vurdering av kulturminneverdi

Årstad, Gnr. 161, Bnr.1032 mfl., Nattlandsveien

Oppdragsnummer

77900101

Utført av

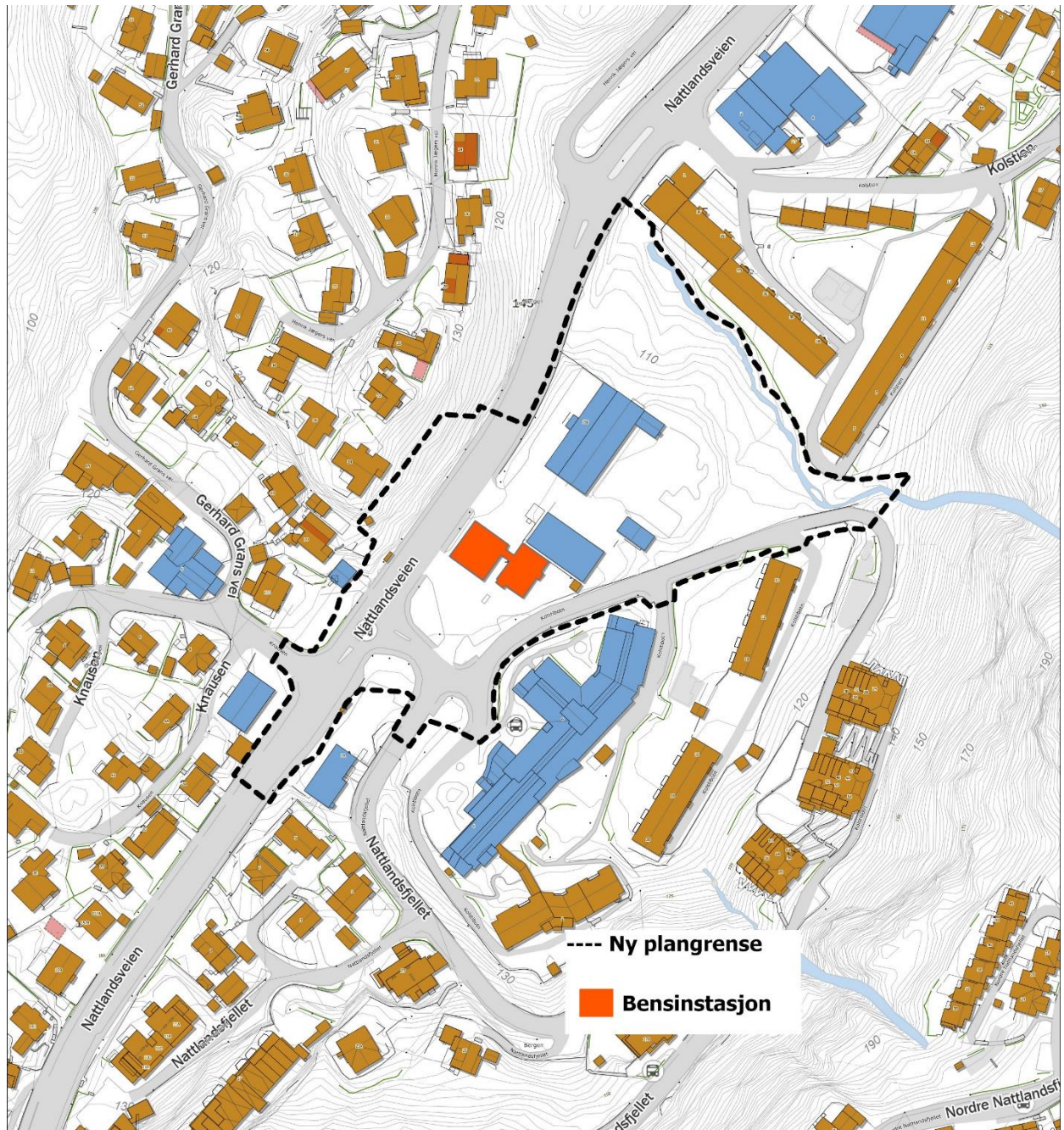
Peter Forrás

Dato

2. juli 2025

Forord

Formålet med dette notatet er å supplere kulturminnedokumentasjon tidligere utført for naboeiendom Nattlandsveien 150 (gnr./bnr. 161/1032). I forbindelse med endring av planområdet for pågående arbeid med detaljregulering i Nattlandsveien 150, er det behov for avklaring av kulturminneverdien til bensinstasjon på tilstøtende eiendom i Nattlandsveien 152 (gnr./bnr. 161/1033). Sistnevnte eiendom inngår nå i planområdet, og bensinstasjonsbygget som står på eiendommen er planlagt revet for å endre bruken av området fra næring til bolig og allment tilgjengelig grøntområde. Dette notatet inneholder en kort historikk om bensinstasjonsanlegget, fotodokumentasjon og en vurdering av kulturminneverdi.

Bygningshistorikk

Bensinstasjonsanlegget består av et takoverbygg/pumpeoverbygg og en butikkdel. Takoverbygget er på søyler av stål, mens butikkdelen er i teglstein. Anlegget er oppført i 1990/1991, og har erstattet et eldre bensinstasjonsanlegg som ble oppført på samme sted på 1960-tallet. Flyfoto fra 1970 viser det første bensinstasjonsanlegget, sammen med verkstedsbyggene på naboeiendommen (gnr./bnr.) 161/1032, omtalt i tidligere kulturminnedokumentasjon fra 2021:

Flyfoto 1970.

Flyfoto fra 2005 under viser det nye bensinstasjonsanlegget, både pumpeoverbygget og butikk er forskjøvet i forhold til det eldre verkstedsbygget og vaskeanlegget på nabotomten:

Flyfoto 2005.

Bensinstasjonen fotografert mot nord.

Bensinstasjonen fotografert mot vest.

Bensinstasjon sett mot vest. Eldre vaskehall på naboeiendom sees i bildet høyre kant.

Bensinstasjon sett mot sør.

Vernestatus

Bensinstasjonen har ingen formell vernestatus utover at den ligger innenfor hensynssone H570 i KPA 2018. Denne hensynssonen er rettet mot sikring og ivaretagelse av Landås som et helhetlig planlagt og utbygget boligområde. Bergen kommunes beskrivelse av Landås i *Utfyllende informasjon om hensynssoner for bevaring av kulturmiljø (H570)* er som følger: «Reguleringsplan for sydlig del er fra 1949, Slettebakksplanen. Denne ble utarbeidet av arkitektene Kristian Korff og Kåre Frølich. Områdene ble bygget ut i hovedsak i 1960- årene. Overordnet mål var å ta vare på landskapets karakter og avsette rikelig med friluftsområder. Åpen bebyggelse vektlagt med minst mulig privatiserte arealer, men med bearbeidete kantsoner, ulik grad av halvprivate/offentlige soner. Vektlegging av gode fellesareal og stort innslag av grøntareal. Variert bygningstypologi definerer delområdene. Inspirert av den amerikanske nabolagstradisjonen at en skulle være selvforsynt med servicetilbud.»

Følgende prinsipp for tiltak i kulturmiljøet skal gjelde iflg. KPA 2018:

- Tiltak innenfor området må ivareta arkitektur, landskapskarakter, den åpne bebyggelsesstrukturen med fellesarealer, grøntstrukturer og friluftsområder.
- Nye tiltak må forholde seg til volum og høyder på eksisterende bebyggelse.
- I plan- og byggesaker som berører kulturminner eller kulturmiljøer skal Byantikvaren gi en vurdering av tiltakets konsekvens med hensyn til kulturminneverdi.

Vurdering av kulturminneverdi

Bensinstasjonen som står i dag har kommet til etter og uavhengig av at Landås vokste frem som helhetlig og enhetlig planlagt drabantby i Bergen. Vi oppfatter det slik at bensinstasjonen er en del av hensynssonen H570 fordi hensikten med avgrensningen er at lamellbebyggelsen i Kolstien og villastrøket i Gerhard Grans vei skal inngå i en helhetlig forvaltning av området. Vi viser her også til beskrivelsene av hva som er igjen av helhetlige bygningsområder fra drabantbyutbyggingen i tidligere kulturminnedokumentasjon for nabotomten fra 2021. Planområdet ble da vurdert som en mellomsonen uten en klar helhetlig typologi.

Sett i sammenheng med naboeiendommen er områdets arealbruk over tid og etter omkring 1960 knyttet til bilbasert transport og framveksten av privatbilismen. Landås som drabantby er også i noen grad knyttet til veg- og gatesystemer planlagt med bil eller buss som utgangspunkt. Naboeiendommen har vært verksted og garasjeanlegg. Den første bensinstasjonen stod i en funksjonell sammenheng med verkstedet på naboeiendommen, men i nyere tid er altså den første bensinstasjonen erstattet med et nyere anlegg og gjennom ombygginger har naboeiendommen mistet mye av sitt verkstedpreg og industrielle karakter. Som uttrykk for verksteds- og servicemiljø knyttet til tidlig privatbilisme og bilbasert byplanlegging er derfor Nattlandsveien 150 og 152 fragmentert, og den historiske sammenhengen mellom dem utvisket.

Vurdering av kulturminneverdi bygger på følgende prinsipper eller begrep; kunnskaps-, opplevels-, og bruksverdi. Bensinstasjonen som selvstendig objekt kan verken sies å ha stor opplevelsverdi, kunnskapsverdi eller bruksverdi. Det stående anlegget har lav alder, er godt dokumentert gjennom byggesak i nyere tid, og er bygget over en svært vanlig lest for tilsvarende anlegg som vi finner mange av i hele landet. Bensinstasjonen har få bygningsmessige kvaliteter

og forteller ingen del av samtidshistorien som er ukjent. Anlegget blir vurdert til å ha liten interesse og verdi som kulturminne.